

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/2085, ktorým sa zriaďujú spoločné podniky v rámci programu Horizont Európa, pokiaľ ide o spoločný podnik pre čipy

[COM(2022) 47 final – 2022/0033 (NLE)]

(2022/C 365/07)

Spravodajca: **Stojan ČUKANOV**

Žiadosť o konzultáciu	Rada, 16. 3. 2022
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	1. 6. 2022
Prijaté v pléne	15. 6. 2022
Plenárne zasadnutie č.	570
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	207/0/5

1. Závbery a odporúčania

1.1. Polovodiče sú stredobodom silných geopolitických záujmov. Poskytujú krajinám podmienky na to, aby mohli byť akcieschopné (vo vojenskej, hospodárskej a priemyselnej oblasti) a podporovať digitálnu a ekologickú transformáciu. Majú kľúčový význam pre strategickú a priemyselnú autonómiu.

1.2. EHSV sa preto stotožňuje so strategickým cieľom posilniť ekosystém polovodičov v Európe a súhlasí s tým, že Európa potrebuje prilákať investície do navrhovania a výroby čo najvyššejších čipov, ale domnieva sa, že posilnenie by sa lepšie dosiahlo vtedy, ak by boli európski výskumní pracovníci, inžinieri a kvalifikovaná pracovná sila motivovaní k tomu, aby zostali v Európe, okrem iného prostredníctvom finančných stimulov a kariérnych príležitostí, ktoré by boli konkurencieschopné v porovnaní s tým, čo sa ponúka v Ázii alebo v USA.

1.3. Vzhľadom na naliehavú potrebu konať sa neuskutočnilo žiadne posúdenie vplyvu a nenaplánovali sa žiadne online konzultácie s verejnosťou. EHSV využíva túto príležitosť, aby vyjadril určité obavy v súvislosti s tým, že posúdenie vplyvu v návrhu chýba. EHSV chápe, že technické posúdenie vplyvu štandardnej dĺžky by vzhľadom na naliehavú situáciu trvalo príliš dlho, nazdáva sa však, že Komisia mala poskytnúť aspoň inteligentnú maticu pre dynamickú simuláciu, ktorá by pomohla spoluprázkonodarcom a občianskej spoločnosti predvídať potenciálny vplyv návrhu.

1.4. Obavy EHSV týkajúce sa rozpočtu prideleného na spoločný podnik pre čipy sú ešte väčšie v súvislosti s chýbajúcim posúdením vplyvu, pretože občianska spoločnosť si nemôže vytvoriť vlastný názor na odôvodnenie alebo metodiku použitú Komisiou pri stanovení rozpočtu. Legislatívny finančný výkaz pripojený k aktu o čipoch nie je dostatočný.

1.5. EHSV sa domnieva, že duševné vlastníctvo kompenzuje investície a výskumné úsilie inovátorov z EÚ a zároveň uspokojuje potreby realizátorov/používateľov, umožňuje stimulovať inovatívne polovodiče a vytvoriť solídny moderný ekosystém čipov v Európe, a teda je natoľko kľúčovým prvkom, že by sa malo uviesť v ustanoveniach návrhu, a nielen v dôvodovej správe, ktorá nemá žiadne právne záväzné účinky.

1.6. Cieľom navrhovaného spoločného podniku pre čipy je najmä zníženie rizík a neistoty pre odvetvie v súvislosti s investíciami do výskumných a inovačných činností a nových technológií, a to prostredníctvom rozdelenia rizík a zabezpečenia predvídateľnosti investícií. Americký výrobca čipov nedávno predstavil zámer investovať 88 miliárd USD v celej Európe ako súčasť ambiciózneho expanzie zameranej na zníženie nerovnováhy v globálnom dodávateľskom reťazci polovodičov, čo je príkladom pozitívnej reakcie investorov na navrhovaný akt EÚ o čipoch.

2. Úvod

2.1. Mnohé odvetvia, ako sú automobily, počítače, smartfóny, aplikácie a infraštruktúry pre zdravotníctvo, energetiku, bezpečnosť, komunikáciu a priemyselnú automatizáciu, zaznamenali v posledných mesiacoch oneskorenia v dodávkach. Dôvodom je nedostatok polovodičov, veľmi malých súčiastok, ktorými sú vybavené naše technologické zariadenia.

2.2. Polovodiče sú stredobodom silných geopolitických záujmov. Poskytujú krajinám podmienky na to, aby mohli byť akcieschopné (vo vojenskej, hospodárskej a priemyselnej oblasti) a podporovať digitálnu a ekologickú transformáciu. Vojna Ruska proti Ukrajine bude mať pravdepodobne mnoho vedľajších strednodobých až dlhodobých účinkov na odvetvie polovodičov, ktoré je najvyššou prioritou digitálnej suverenity EÚ. Situácia bude mať vplyv na výrobu neónu, paládia a C₄F₆, troch materiálov, ktoré sú pre mikročipy kľúčové a nenahraditeľné.

2.3. Spojené štáty americké dominujú v oblasti navrhovania polovodičov a navyše v januári 2021 americký Kongres schválil zákon o vytváraní užitočných stimulov na výrobu polovodičov pre Ameriku (zákon CHIPS). Ázijská výroba je sústredená najmä na Taiwane a zabezpečuje približne 70 % celkovej výroby a 90 % technologicky najvyspelejších čipov. Zatiaľ čo súčasný nedostatok je čiastočne spôsobený pandemiou COVID-19, nemal by sa prehliadať význam hospodárskej súťaže medzi Washingtonom a Pekingom. Tento kontext hospodárskej súťaže stavia Taiwan do popredia technologickej súťaže medzi týmito dvoma mocnosťami.

2.4. V tejto súvislosti je cieľom navrhovaného nariadenia spoločné vytvorenie najmodernejšieho ekosystému čipov v Európe vrátane výroby. Upravujú sa ním súčasné návrhy tak, aby sa stávalo na silných stránkach Európy a riešili sa pretrvávajúce slabé stránky, aby sa vytvoril prosperujúci ekosystém polovodičov a odolný dodávateľský reťazec, pričom sa stanovujú opatrenia na prípravu na budúce narušenia dodávateľského reťazca, ich predvídanie a reagovanie na ne.

2.5. Návrhom nariadenia Rady, ktorým sa mení nariadenie Rady (EÚ) 2021/2085, ktorým sa zriaďujú spoločné podniky v rámci programu Horizont Európa (ďalej len „návrh“) sa dopĺňa návrh aktu o čipoch. Jedným z cieľov navrhovaného aktu o čipoch je vytvoriť iniciatívu Čipy pre Európu na podporu budovania kapacít vo veľkom meradle. Opatrenia v rámci iniciatívy sa budú vykonávať predovšetkým prostredníctvom spoločného podniku pre čipy, t. j. zmeneného a premenovaného súčasného spoločného podniku pre kľúčové digitálne technológie.

2.6. Z rozpočtu EÚ sa podporí iniciatíva Čipy pre Európy celkovou sumou 3,3 miliardy EUR, vrátane 1,65 miliardy EUR prostredníctvom programu Horizont Európa a 1,65 miliardy EUR prostredníctvom programu Digitálna Európa. Z tejto celkovej sumy sa 2,875 miliardy EUR vynaloží prostredníctvom spoločného podniku pre čipy.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Ľudský kapitál

3.1.1. EHSV poznamenáva, že cieľom nie je sebestačnosť – to nie je dosiahnuteľné, keďže v dodávateľských reťazcoch s tretími krajinami pretrváva silná vzájomná závislosť –, ale urýchliť proces dosiahnutia strategickej autonómie a technologickej suverenity a reformovať globálny rámec hospodárskej súťaže prostredníctvom posilnenia spoločnej priemyselnej politiky v EÚ.

3.1.2. EHSV sa stotožňuje so strategickým cieľom posilniť ekosystém polovodičov v Európe a súhlasí s tým, že Európa potrebuje prilákať investície do navrhovania a výroby čo najvyspelejších čipov, ale domnieva sa, že posilnenie by sa lepšie dosiahlo, keby boli európski výskumníci, inžinieri a kvalifikovaná pracovná sila motivovaní k tomu, aby zostali v Európe, okrem iného prostredníctvom finančných stimulov a kariérnych príležitostí, ktoré by boli konkurencieschopné v porovnaní s tým, čo sa ponúka v Ázii alebo v USA.

3.1.3. Jedným z cieľov balíka aktu o čipoch je podpora rozsiahleho budovania kapacít prostredníctvom investícií do cezhraničného výskumu v snahe umožniť vývoj špičkových polovodičových technológií a polovodičových technológií novej generácie vrátane dôrazu na startupy a scaleupy.

3.1.4. Návrh sa zameriava na podporu investícií do cezhraničných a otvorene dostupných výskumných, vývojových a inovačných infraštruktúr zriadených v Európskej únii. EHSV poznamenáva, že na dosiahnutie týchto cieľov musí mať EÚ možnosť spoľahnúť sa na ľudský kapitál a výskumných pracovníkov, pretože len oni môžu rozvíjať inovačný potenciál EÚ. EHSV si kladie otázku, aké konkrétne opatrenia sa prijímajú, aby sa zabezpečilo, že naši výskumní pracovníci z EÚ sa nebudú snažiť emigrovať mimo EÚ, a aby sa zaistila ich aktívna úloha v plánovanej sieti kompetenčných centier v celej Európe.

3.1.5. Tretie krajiny ponúkajú podľa výskumných pracovníkov a mladých inžinierov vo všeobecnosti lepšie platové podmienky a možnosti kariérneho postupu. V tejto súvislosti EHSV žiada Komisiu, aby poskytla štatistiky, ktoré by umožnili posúdiť trendy v oblasti odlivu mozgov do iných výskumných a kompetenčných centier. Program na urýchlenie procesu uznávania zahraničných odborníkov môže do projektu prilákať dodatočné zdroje. Ciele návrhu totiž nebudú mať zmysel bez výskumných pracovníkov, inžinierov a kvalifikovanej pracovnej sily ochotnej pracovať a zostať v EÚ.

3.2. Posúdenie vplyvu

3.2.1. Vzhľadom na naliehavú potrebu konať sa neuskutočnilo žiadne posúdenie vplyvu a nenaplánovali sa žiadne online konzultácie s verejnosťou.

3.2.2. Naliehavosť nemožno poprieť. Od konca roku 2020 sa výrobcovia stretávajú s nedostatkom súčiastok, najmä polovodičov. Tento nedostatok je spôsobený radom kumulatívnych faktorov:

- obmedzeniami pohybu súvisiacimi so zdravotnou krízou spôsobenou pandémiou COVID-19, ktoré pozastavili výrobu a spôsobili oneskorenia dodávok,
- klimatickými podmienkami: veľké suchá na Taiwane výrazne ovplyvnili výrobu polovodičov, na ktorú je potrebné množstvo vody,
- zvýšeným dopytom po elektronických zariadeniach (počítačoch atď.),
- rozmachom elektrických vozidiel,
- rastúcim záujmom o ťažbu kryptomien, na ktorú sú potrebné grafické procesory zložené z polovodičov,
- zavádzaním 5G sietí, ktoré si vyžaduje polovodiče v periférnych zariadeniach,
- automatizáciou výrobných závodov ako súčasťou projektov Priemysel 4.0, pri ktorej sa využívajú polovodiče.

3.2.3. EHSV sa domnieva, že naliehavosť nie je jediným problémom, problémom je aj to, že 70 % polovodičov vyrábajú spoločnosti TSMC a Samsung Electronics. Vzhľadom na vysoký dopyt musia uprednostniť určitých zákazníkov a výstavba nového výrobného závodu trvá dva až tri roky⁽¹⁾.

3.2.4. EHSV využíva túto príležitosť, aby vyjadril určité obavy v súvislosti s tým, že v návrhu chýba posúdenie vplyvu. V apríli 2021 Európska komisia spustila svoj program lepšej právnej regulácie s cieľom „spojiť sily v záujme lepšej tvorby právnych predpisov“⁽²⁾. Zavádza sa ním zásada rovnováhy záťaže, ktorá sa od roku 2022 stane kľúčovou osou politiky EÚ.

3.2.5. EHSV chápe, že technické posúdenie vplyvu štandardnej dĺžky by vzhľadom na naliehavú situáciu trvalo príliš dlho a v praxi by bolo zbytočné, nazdáva sa však, že Komisia mala poskytnúť aspoň inteligentnú maticu pre dynamickú simuláciu, ktorá by pomohla spoluzákonodarcom a občianskej spoločnosti predvídať potenciálny vplyv návrhu.

3.2.6. Chýbajúce posúdenie vplyvu neumožňuje EHSV vytvoriť si vlastný názor na odôvodnenie a metodiku použité Komisiou na stanovenie rozpočtu spoločného podniku pre čipy. Legislatívny finančný výkaz pripojený k aktu o čipoch takisto nie je dostatočný. Občianska spoločnosť musí presne a konkrétne vedieť, odkiaľ a kam idú financie.

⁽¹⁾ Journal du Net. 2/11/2021.

⁽²⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, *Lepšia právna regulácia: spojíme sily v záujme lepšej tvorby právnych predpisov*, COM(2021) 219 final.

3.3. Duševné vlastníctvo

3.3.1. Duševné vlastníctvo je široko koncipovaný pojem, čo prináša riziká. V najvšeobecnejšom zmysle znamená akékoľvek vedomosti, ktoré niekto vlastní. Príkladom je patent. Patentom sa potvrdzuje vlastníctvo vedomostí a poskytujú sa podmienky jeho ochrany.

3.3.2. V odvetví polovodičov sa však pod týmto pojmom rozumie dizajnová alebo overovacia jednotka, ktorá je vopred zabalená a je k dispozícii na udelenie licencie. Duševné vlastníctvo týkajúce sa polovodičov (SIP) a duševné vlastníctvo týkajúce sa návrhov (DIP) sú vo všeobecnosti to isté a často sa označujú len ako IP, IP bloky alebo IP jadrá. Je to časť návrhu, napríklad procesor, ktorá bola vopred overená a môže byť zahrnutá do návrhu niekoho iného.

3.3.3. Právne a manažérske úsilie potrebné na dohodnutie licencií v praxi tiež často prevyšuje výhody licencovania návrhov IP. Firmy vyrábajúce polovodiče preto často využívajú svoje duševné vlastníctvo vo forme patentov. Veľké patentové portfóliá možno použiť na obmedzenie hospodárskej súťaže a na zlepšenie svojho konkurenčného postavenia prostredníctvom krížových licencií.

3.3.4. V dôvodovej správe k návrhu sa odkazuje na „komunity používateľov (...) v oblasti duševného vlastníctva“, spomínajú sa používatelia duševného vlastníctva, ale nehovorí sa o držiteľoch práv duševného vlastníctva. Ďalej sa v nej uvádza, že „kompetenčné centrá uľahčia otvorený, transparentný a nediskriminačný prístup k infraštruktúre pre navrhovanie a pilotným linkám a ich efektívne využívanie“.

3.3.5. EHSV si preto kladie otázku, či sa „nediskriminačný prístup“ vzťahuje na udeľovanie licencií na patenty nevyhnutné pre normu za spravodlivých, primeraných a nediskriminačných podmienok. Ak áno, v návrhu by sa mal zaručiť vyvážený a pragmatický prístup k udeľovaniu licencií za spravodlivých, primeraných a nediskriminačných podmienok, ktorý sa zameriava na zvýšenú transparentnosť a dosiahnutie kompromisu, pomocou ktorého budú primerane odmeňovaní inovátori z EÚ a zároveň budú splnené potreby realizátorov/používateľov a umožní sa stimulovať inovácie.

3.3.6. V neposlednom rade sa EHSV domnieva, že duševné vlastníctvo je natoľko kľúčovým prvkom na dosiahnutie cieľov návrhu, že by sa malo výslovne uviesť v ustanoveniach návrhu, a nielen v dôvodovej správe, ktorá nemá žiadne právne záväzné účinky.

V Bruseli 15. júna 2022

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Christa SCHWENG
